

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИРОВОГРАДСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

КАФЕДРА ПРАВОЗНАВСТВА

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

*АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА*

10 грудня 2014 року

Випуск 42

Кіровоград–2014

СЕКЦІЯ III

Актуальні проблеми трудового права

О.В.ЧОРНОУС

ПРАВО НА ОХОРОНУ ПРАЦІ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Розглянуто проблеми правового регулювання права працівників на охорону праці. Аналізуються основні нормативно-правові акти, що закріплюють право сторін трудового договору на охорону праці та розкриваються погляди науковців з окресленої проблематики. Обґрунтовується необхідність вдосконалення правового регулювання права працівників на охорону праці в сучасних умовах становлення та розвитку ринкових відносин.

Перехід України до ринкових відносин, необхідність посилення захисту прав, свобод і законних інтересів найманих працівників викликає особливий науковий інтерес до проблеми порушення прав працівників на охорону праці та відповідальність роботодавця за їх порушення. Охорона праці є однією з найважливіших умов, що забезпечує стабільну та безпечну трудову діяльність. В Україні централізовані норми трудового законодавства, які закріплюють мінімум правових заходів з охорони праці, поєднуються з договірним методом, який конкретизує цей мінімум у колективних договорах, партнерських угодах, трудових договорах. На превеликий жаль, загальний стан умов і безпеки праці в Україні залишається на низькому рівні.

Цілком доречними вважаємо думку науковців, що правовому регулюванню піддаються тільки найважливіші для життєдіяльності громадян та функціонування держави суспільні відносини. І саме такими відносинами є відносини з охорони праці [1]. Так, людина, яка працює, проводить на виробництві значну частину свого життя, тому для її нормальної життєдіяльності в умовах виробництва потрібно створити безпечні і здорові умови, які б дали їй змогу працювати плідно та ефективно, не перевтомлюючись та зберігаючи своє здоров'я. Правове регулювання охорони праці базується на факті визнання державою обов'язку щодо забезпечення захисту працівника, як створення фактично більш слабкої в трудових правовідносинах, з метою збереження його життя, здоров'я та високого рівня працездатності протягом тривалого часу.

Право на охорону праці в Україні закріплює ціла низка нормативно-правових актів. Так, якщо розглянути джерела за юридичною силою, то Конституція України до числа основних соціальних прав у ст.43 відносить право на охорону праці, право на належні, безпечні й здорові умови праці, які повинні бути забезпечені для всіх працівників, у ст.49 – право кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування [2].

На сьогодні Верховною Радою України ратифіковано низку міжнародних документів, які закріплюють норми в сфері охорони праці. Наприклад Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Європейська соціальна хартія (переглянута), Конвенція про інспекцію праці у промисловості й торгівлі № 81, Конвенція про інспекцію праці в сільському господарстві № 129, Конвенція про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів № 159, проте необхідно зауважити, що нині назріла необхідність у ратифікації таких конвенцій Міжнародної Організації Праці в сфері охорони праці, як Конвенції про безпеку та гігієну праці та виробниче середовище № 155, Конвенції про служби гігієни праці № 161, Конвенції про безпеку та гігієну праці у будівництві № 167, Конвенції про безпеку в застосуванні хімічних речовин на виробництві № 170 та інших. Так, відповідно до ст.12 Міжнародного пакту про економічні, соціальні й культурні права, кожна людина має право на медичну допомогу та медичний догляд у разі хвороби.

Серед основних трудових прав працівників на рівні національного законодавства ст. 2 Кодексу законів про працю України вказує на право щодо забезпечення здорових та безпечних умов праці. Найважливіші норми з питань охорони праці та здоров'я працівників на виробництві зосереджені також у трьох главах Кодексу, а саме главі XI «Охорона праці», главі XII «Праця жінок» та главі XIII «Праця молоді» [3].

Доволі вагоме значення має і Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», який в ст.5 проголошує, що державні, громадські або інші органи, підприємства, установи, організації, посадові особи та громадяни зобов'язані забезпечити пріоритетність охорони здоров'я у власній діяльності, не завдавати шкоди здоров'ю населення і окремих осіб, а у ст.6 закріплює право на охорону здоров'я, що передбачає серед інших право на безпечні і здорові умови праці [4].

Основним же нормативно-правовим актом, що регулює відносини у сфері охорони праці можна вважати Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 р. № 2694-ХІІ. Він визначає основні положення щодо реалізації конституційного права працівників на охорону їх життя і здоров'я у процесі трудової діяльності, на належні, безпечні і здорові умови праці, регулює за участю відповідних органів

державної влади відносини між роботодавцем і працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і встановлює єдиний порядок організації охорони праці в Україні [5].

Як бачимо, чимало нормативно-правових актів закріплюють права працівників у сфері охорони праці і здійснюють відповідне регулювання, однак існування такої доволі великої та розпорошеної нормативної бази є однією з причин того, що роботодавці та власники підприємств, особливо ті, що організували багатогалузеве виробництво, не виконують норм, правил та стандартів. В зв'язку з цим вбачається, що наміри необхідність проведення інвентаризації нормативного матеріалу та за її підсумками застарілі норми та нормативно-правові акти доцільно було б скасувати, після чого провести систематизацію нормативного матеріалу у означеній сфері. З огляду на різноплановість та багатоаспектність інституту охорони праці також необхідно використати інкорпорацію, як вид систематизації, законодавства про охорону праці. Підтримуємо думку Н.Б. Болотіної та Г.І. Чанишевої, що для цього потрібно зменшити кількість нормативно-правових актів шляхом їх групування [1]. Після чого всі ці нормативно-правові акти повинні увійти в окремий збірник законодавства України з охорони праці або окрему главу нового Трудового кодексу України.

Бібліографія:

1. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник / Н.Б. Болотіна, Г.І. Чанишева. – 4-те вид., стер. – К. : Вікар, 2006. – 725 с.
2. Конституція України : Закон від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08>. - Редакція від 26.10.14.
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я : закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>. - Редакція від 02.08.2014.
5. Про охорону праці : закон України від 14.10.1992 р. № 2692-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>. - Редакція від 26.10.2014.

Відомості про автора:

Чорноус Олена Василівна – доцент кафедри трудового та господарського права Харківського національного університету внутрішніх справ, канд. юрид. наук, доцент.

Коло наукових інтересів – трудове право.